

Slovenski učitelj

Glasilo
krščansko mislečih učiteljev in vzgojiteljev

Letnik V.

Uredil in izdal
FRAN JAKLIČ
učitelj.

V Ljubljani, 1904.

Natisnila Katoliška Tiskarna.

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

V. Letnik V Ljubljani 15. januarja 1904.

Št. 1.

Po protestnem shodu.

Zadnjo nedeljo minolega leta se je vršil v ljubljanskem „Mestnem domu“ protestni shod kranjskega liberalnega učiteljstva. Navidezni povod shoda je bilo dejstvo, da se v zadnjem zasedanju deželnega zbora niso regulirale učiteljske plače, a resnični povod je pa bila le želja voditeljev liberalnih učiteljev delati politiko v smislu liberalne stranke in deželne vlade.

To je bila tista ideja, ki je o božičnih praznikih privabila tretjino kranjskega učiteljstva v našo belo Ljubljano.

Samo ob sebi nastaja vprašanje, ali je bila ta ideja vredna, da se je tretjina kranjskih učiteljev dala izvabiti na pot v Ljubljano, ali je ta ideja sploh za vse učiteljstvo koristonosna in ali moremo pričakovati kakih uspehov od nje.

Pred nami leži avtentično poročilo o tem shodu, kakršno je prinesel „Učit. Tovariš“.

Prebrali smo večkrat to poročilo in iskali zlatega jedra, a žal nismo ga mogli najti, tudi ne med vrsticami, med katere se včasih tudi lahko porine kako misel. Duševna suša govornikov nam zija nasproti in dejstvo, da so kazali zborovalci viharno zadovoljnost s tako hrano, kaže zborovalce v ne baš lepi luči. Na celem shodu se ni izrekla pametna misel, pač pa so se vsipale iz ust govornikov — in to vseh brez izjeme! — cenene psovke, obrabljene fraze in neutemeljena sumničenja, ki so letele na vso katoliško-narodno stranko ali posamezne člane te stranke. Mar so učitelji govorniki

na ta način kaj dokazali? Nič! Te fraze in psovke, ta sumničenja tudi niso bila nova. To smo že vse brali. Pač pa so pokazali govorniki psovki in tisti, ki se strinjajo s takimi „govorniki“, popolnoma pomanjkanje olike in dostojnosti, kar kaže vzgojitelje narodne mladine v preslabi luči. Ali je bilo treba, da so si govorniki, ki dokazujejo s psovkami popolno pomanjkanje idej, preskrbeli toliko azistenco? Ali je bilo azistiranje takim psovkam častno in koristonosno za učiteljstvo? Delali so se ogorčene zaradi nastopanja katoliško-narodne stranke po shodih. Gospodje govorniki naj pač pomislijo, koliko psovki in sumničenja so že oni vrgli katol. narodnim poslancem v obraz preje, predno so ti reagirali! Zato se nam zdi ogorčenje, ki se je kazalo, umetno in neutemeljeno. Gospodje zborovalci naj ne pozabijo, da le „lepa beseda lepo mesto najde“, a sedaj naj iščejo lepih besedi po „Tovarišu“. Komu so imponirali z nedostojnimi psovkami in grdim sumničenjem? Kdo je občudoval tako junaštvo? Katoliško-narodni stranki tak shod gotovo ni imponiral, junaštvo govornikov ni izvalo na tej strani zaželenega občudovanja in spoštovanja, pač pa se more vsakdo posmehovati takemu „junaštvu“. Izpod gorkega okrilja večine dež. zbora se mečejo lahko najbolj strupene pšice in bombe, zakaj tisto okrilje je neprodiren ščit za vsakega, ki se odevlje ž njim. Nihče mu ne more blizu. In ta zavest je užigala „junakom“ govornikom tisti pogum in navdušenje, ki se je zrcalilo v psovkah in sumničenju na katoliško-narodno stranko.

Ta shod ni vplival pomirjevalno. In to je vsekako velika škoda za ogromno večino kranjskega učiteljstva. Shod ni bil v interesu vsega učiteljstva. Ta shod je povzročil tisti, ki je že leto osorej sprožil misel o protestnem shodu, a je ostal s svojo „izvirno“ mislijo na cedilu, ko se je začel propagirati splošen stanovski učiteljski shod. A misel o protestnem shodu je ostala pri njem in ga mučila še potem kot neka „fiksna“ ideja. Domišljal si je, kako bi bilo lepo, ko bi stal na govorniškem odru in metal med viharnim ploskanjem in bučečim šumenjem z odra pšice in bombe, ki naj bi ugonobile nasprotnika. Z zadnjim shodom si je dal duška in žel slavo, ki gre junakom gledaliških glum. Plačilo za igranje ne izostane, a učiteljstvo si ni pridobilo simpatij pri stranki, proti kateri je bil shod naperjen. Res je, ob samih simpatijah učiteljstvo ne more živeti, a pridobiti si moramo vsekakor simpatije tistih, ki odločujejo o naši usodi. Regulacija se ne dá izsiliti! Za regulacijo je treba dobre volje vse zbornice, zato ne tirajmo relativno najmočnejši del zbornice k skrajnemu nasprotovanju našim težnjam.

Od tega shoda, je naravno, da učiteljstvo ne more pričakovati čisto nič dobrega. Shod ni bil učiteljski, ampak strogo strankarski liberalni shod; deželno učiteljsko društvo je samo ime posodilo. Za tacega so ga smatrali vlada, liberalci, katoliško-narodna stranka in zborovalci sami in vsak navzočih bi smatral za razžaljenje, ko bi mu kdo očital, da ni tak liberalci, kakor so „Narodovci“ v obče.

Vse delo v zbornici se je razbilo ob tem, — in to bi morali učitelji vedeti tudi, ako samo „Narod“ bero! — da stranki večine ne dovolita vo-

livne reforme. Vsi drugi izgovori in olepšavanja niso resnična. Od večine dež. zbora je bilo odvisno in je še sedaj, ali se bo delalo v zbornici ali ne, in kdaj pride naše gmotno vprašanje na vrsto. S privolitvijo volivne reforme bi bila večina obstrukcionista razorožila in potem bi bila imela večina zbornice nekaj let svobodo akcije. Taki-le shodki v prilog liberalne stranke pa dajejo tej stranki potuho, da še dalj časa samoglavo vztraja na znanem stališču, odbija zahtevo po volivni reformi in tako že v naprej ovira v zbornici vsako delo.

Ljudje z navadno pametjo, ki potrebujejo deželne pomoči, bi ne delali tako nepremišljeno kakor naši liberalni tovariši. Prepad, ki loči stranko zbornice, in ki ovira redno delo, je treba zasuti ali pa premostiti. Mi vsi, ki smo potrebni pomoči deželnega zbora, smo po lastnem egoizmu prisiljeni pomagati, graditi med strankama zlati most, ne pa s takimi shodi prepad še razširjati in poglobljati. Ali smo učitelji s tem shodom kaj pridobili? se mora vprašati vsak resen učitelj. S psovanjem in sumničenjem smo si nasprotno stranko še bolj odtujili. Drugače je, ako se posamezni učitelji eksponirajo za kako stranko, drugače je, ako se ves stan. Nevolja nasprotnikov pade na ves stan — vsi občutimo njeno nevoljo.

In dasi v danem slučaju ni vse učiteljstvo istih misli, kakor govorniki na protestnem shodu, vendar vsled firme, pod katero se je zborovalo, pade nevolja na vse učiteljstvo dežele.

In to nam ni v korist! Ako smo v očeh katoliško-narodne stranke samo taki nasprotniki njenih teženj, kakor je liberalna večina, potem smemo pričakovati le tega, da bo tudi stranka proti nam brezobzirna.

Ko bi bili sklicatelji shoda in govorniki res možje, možje, ki so neizprosni proti vsakemu ravno tako, kakor so pod neprodinim vladnim in liberalnim ščitom napram zastopnikom katoliško-narodne stranke, bi bili morali apelirati tudi na liberalno večino in na vlado. Povedali naj bi bili reprezentantom večine, da samo zato, da neki člani liberalne večine sedé na mehkih sedežih pri deželni vladi in nekaterih avtonomnih zastopih, da zato, ker se nečejo umakniti ti možje z dobro plačanih sedežev in se igrajo z večino, ne pride v zbornici do dela in regulacije naših plač. Apelirali naj bi bili na znano nesebično požrtvovalnost teh mož, da vsaj učiteljstvu — kateremu se tolikrat laskajo kot „edini nesebični prijatelji“ — na ljubo in v korist, gredó doli s svojih mest, in omogočijo redno delo v zbornici in pripravijo pot regulaciji učiteljskih plač. Tak apel je bil na mestu. In naj bi bil uspeh takih možkih besedij kakoršen koli, liberalci bi bili morali pokazati svojo ljubezen do učiteljstva v dejanju.

Tovariši brez razlike mišljenja! S takimi protestnimi shodi ne pridemo nikamor. Boja za volivno reformo učitelji ne moremo ustaviti niti odstraniti. V našem interesu je, da se ta boj čim prej izvojuje in se povrne za delo potrební mir v deželo. Zato učiteljstvo, ako se že neče izpostavljati iz umljivih vzrokov za volivne reformo, naj je vsaj ne ovira in tako pomaga odrivati regulacijo naših plač na poznejši čas.

J.

Kako privaditi mladino lepega vedenja v cerkvi?

Cerkev je sveto poslopje, v njem stanuje Bog, njem ga v molimo in častimo. „Resnično, Gospod je na tem kraju... Strašen je ta kraj. Tukaj ni drugega kakor hiša božja in vrata nebeška.“ Na tem svetem kraju je treba biti človeku najlepšega vedenja in obnašanja. Z največjim spoštovanjem mora človek stopiti v cerkev. Že otrok mora vedeti, da je cerkev nekaj vzvišenega. Vzgojitelju otrok je torej vestno skrbeti, da vcepi v otročja srca spoštovanje do božje hiše, da skrbi v cerkvi za vzgledno disciplino. Iz vsakdanje izkušnje navesti hočem nekaj črtic in pripomočkov, kako vzdržati v cerkvi lep red.

Vzgojitelj mora že med šolskim poukom vzbujati v svojih učencih spoštovanje do božje hiše.

Zgodaj je že treba seči po pripomočkih, da se privadijo otroci lepega vedenja.¹⁾ V šoli med poukom mora vzgojitelj uplivati na duševni razvoj otrok in vnanje njihovo življenje.²⁾ Pri razlaganju naj učenci spoznavajo, da jim je živeti po veri. Bog ne bo toliko sodil človeka po znanju, ampak po ravnanju.³⁾ Spoznajo naj otroci, kakšno spoštovanje morajo skazovati cerkvi in kako se jim je obnašati med božjo službo. Otrok, ki ne vé, kaj je cerkev in kdo v njej prebiva, nikakor ne more dostojno obnašati se v njej.

Otrok mora vedeti, kaj se godi v cerkvi med božjo službo, posebno pri daritvi svete maše. Vzgojitelj naj opozarja ob vsaki priliki v šoli deco na glavne dele svete daritve. Povdarjati mora, kako se je pridnemu otroku obnašati med pridigo, pri popoldanski službi božji in sploh pri sveh svetih opravilih. Otrok naj vé, da Bog posebno v cerkvi pazi na njega.

Ko je otrok po večkratnem opominu vzgojitelja spoznal, kako se mu je vesti v cerkvi vpricho Boga, naj se vadi krotiti svoje slabosti. Uči naj se zatajevati otroško lahkomisljenost. Seveda je treba učitelju pomisliti, da ima otroka pred seboj. Otrok namreč vse vidi in opazi, sliši in potem poskuša; od njega naj se torej ne tirja preveč.

Otroci dovolj poučeni o spoštljivem vedenju, naj se vodijo večkrat v cerkev in se naj napeljujejo na red, kakoršen je prikladen za hišo božjo.

¹⁾ „Um die Kinder des Verständnis in das kirchlichen Festkreises einzuführen, gibt es kein einfacheres und zweckmäßigeres Mittel, als die erste catechetische Unterweisung auf Grundlage der biblischen Geschichte zu erteilen. Alle Hauptfeste des Jahres werden so nicht bloss nebenbei, sondern in ganz hervorragender Weise nach ihrer Bedeutung besprochen.“ G. Mey. Vollständige Katechesen. 1898. 7. Aufl. S. 18.

²⁾ „Die Katechumenen müssen in das rechte Verständnis des Cultus eingeführt und zu den Uebungen desselben angeleitet werden.“ P. Ignaz Schüch. Pastoraltheologie. 1902 S. 139, § 86.

³⁾ I Mojz. 28, 17.

Vzgojevalec mora zlasti paziti, da točno izvede, kar je razlagal učencem o vedenju pri božji službi. Poznam kateheta in učitelja, ki ob ugodnih prilikah z otroci poskušata v cerkvi izvesti red, katerega sta jim razložila v šoli za razna sveta opravila. Vsled tega je pa tudi vedenje otrok v cerkvi vzgledno.

Predno gredó učenci v cerkev, stopi naj učitelj ali katehet, svest si svojega vzvišenega poklica, resno pred otroke z opominom, da gredó mirno in tiho v redu k božji službi. Po potu v cerkev naj učenci kažejo z vedenjem, da se bližajo svetemu kraju.

Spoštljivo naj se odkrijejo že par korakov pred cerkvijo. Kristjan naj vzame v cerkev le to, kar pospešuje vneto in gorečo pobožnost, vse drugo naj zunaj pusti. Razumljivo je, da ne sme manjkati nadzorstva pri otrocih. Opomni nas v tej točki postava.¹⁾

Vzgojitelj naj pazi na otroke, kako se obnašajo pri vstopu v cerkev in kako se vstopijo na odkazana jim mesta.

Pregovor veli: intima per mores cognovimus exteriores. Otrok, stopivši v cerkev naj pokaže s kakšno vzgojo si je vnel čut za versko pobožno življenje. Odkrit mora stopiti v cerkev k škropilniku, ali pa stoječ v vrsti naj prejme od vzgojevalca blagoslovljeno vodo na dostojen način in se naj prekriža. Škropiti z blagoslovljeno vodo po otrocih, ni umestno. Zgodilo se je že, da je otrokom padla kapljica vode v očesa, in nastal je nered. Sam škropiti se, je dostikrat prav neredno, ali pa se vse pomoči. Ugodno je, podati jim dostojno z malim škropilnikom vodo ali pa jim ponuditi od blagoslovljene vode mokre tri srednje prste. Mirno se pripognivši s koleno naj gredó dostojno na odkazana jim mesta. Vzgojitelj mora resnobno paziti na mimo idóce učence.

Končno je dobro, da se umesti vzgojitelj na vzvišeni kraj, odkoder lahko nadzoruje večino otrok. Čim več je nadzorovatelj, tem bolje. Hoditi po cerkvi, nikakor ni dostojno. V tem slučaju se otroci samo motijo. Deca vboga in se mora pokoravati na pogled, ali vsaj na rahli pokašljaj vzgojitelja. Tepsti otroke v cerkvi ali jih lasati in uhljati nikakor ni dostojno. Poredni in neubogljivi otroci naj se kaznujejo na primernih krajih in ne v cerkvi.

¹⁾ „Es ist Pflicht der Schule, für die disziplinäre Ueberwachung der Schüler bei den im Sinne des § 5. des R.-V.-Sch.-G. eingeführten religiösen Uebungen durch Lehrer des betreffenden Glaubensbekenntnisses zu sorgen!“ Min.-Ver. 20. August 1870. Z. 7648, R.-G.-Bl. Nr. 105, § 50. „Es ist Pflicht der Schulleitung, an der Ueberwachung der Schulkinder bei den ordnungsmässig festgesetzten religiösen Uebungen durch Lehrer des betreffenden Glaubensbekenntnisses sich zu beteiligen.“ R.-V.-G. 14. Mai 1869, § 48, und 2. Mai 1883. „Dem sonntäglichen Gottesdienste sollen die Schulkinder entweder in Begleitung der Eltern, oder wo der Raum dieses gestattet, zusammen unter der Aufsicht der Herren Lehrer beiwohnen.“ Schlussprotokoll. 1895. S. 15. und 18. 16. Mai 1888. Dobro je pomniti še, sledeče: „Die Verfügungen der Kirchenbehörden über den Religionsunterricht und die religiösen Uebungen sind dem Leiter der Schule durch die Bezirksschulaufsicht zu verkünden. Verfügungen, welche mit der allgemeinen Schulordnung unvereinbar sind, wird die Verkündigung versagt.“

Učenci na odkazanih jim mestih naj spoštljivo pozdravijo ljubega Jezusa, prijatelja otrok, v presvetem Rešnjem Telesu. Mirno in tiho, ne oziraje se okrog, naj pobožno na svojih mestih stojé ali dostojno klečé¹⁾ na obeh kolenih ali sedeč v klopeh, kakor je kje mogoče, čakajo naj svetega opravila. Dostojno naj stoji otrok pred kraljem nebes in zemlje. S sklenjenimi ročicami z rožnimi venci ali molitveniki v rokah morajo otroci biti v cerkvi. Gosto drug do drugega ne smejo biti niti v klopeh, tem manj pri klečanju. Radi malega prostora je red nemogoč povsodi. Puščati otrokom, da si sami iščejo prostore v cerkvi, ni nikdar dobro. Otrok se s tem navadi postajati po kotih, ki so pripravi za šepet in nemir. Kristjan naj se vadi že v mladosti, da je bliže tabernakeljna. „Pustite male k meni, ker njih je nebeško kraljestvo“, je rekel Jezus.

Vzgojitelj bodi sam uzoren izgled lepega vedenja.

Kakor v šoli, še bolj važno je v cerkvi, da je vzgojitelj uzoren vzgled mladini. Vzglei vlečejo. Sv. Franč. Salezij je trdil: „Ena unča dobrega vzgleda je več vredna kakor sto funtov lepih besedi. Brez pobožnega življenja so besede le spodtikljej — podobne so zvonovom, ki bučé in vabijo, sami pa nikoli ne gredó v cerkev.“ Kdor hoče bogaboječe učence imeti, mora sam najprej spoznati Boga in ga ljubiti iz srca. Vzgojitelj mora biti vnet za službo božjo.

Slavni dr. J. Zwerger je napisal: „Večje moči pri vzgoji ne poznam, kakor je moč dobrega vzgleda.“ Otrok ima v nazornem poduku živ pojem, katerega se nepozabljivo oklene. Vzgojitelj je dolžan pred otroci pokazati že po poklicu svojo uzornost. Posebno izgled v cerkvi ostane človeku v neizbrisnem spominu.

Prav zato naj ima vzgojitelj prvo in vzvišeno mesto pred otroci, da more deca se od njega učiti spoštovanja do svetih opravil. Njegovo vedenje naj vleče kakor magnet otročja srca k Bogu. Z obnašanjem mora vsajati otrokom čut pobožnosti in dostojnosti.

Najvažnejši pripomočke discipline v cerkvi je pobožna molitev in pre-mišljevanje.

Molitev je pogovor z Bogom. Kdor z Bogom govori, mora biti miren v svoji duši, prost dejanja, ne sme biti moten od zunanjih stvari. Molitev je prava pobožnost, ki je za vse dobra,²⁾ posebno za red v cerkvi. Kdor iskreno moli, ne utegne biti nemiren in nereden. Vzgojevalec mora torej otroke privaditi molitvi že koj v prvih šolskih letih.³⁾

¹⁾ „Klečati se mora lepo. Ne vadi jih tako, da bi se spredaj vedno naslanjali na klop, na stol ali na steno, tudi ne pusti, da bi zadaj sedeli na opetice; marveč lepo po koncu naj klečé. Ako se otrok naveliča lepo klečati, je bolje, da vstane in spodobno stoji, nego bi grdo klečal ali se nespodobno zveral.“ „Krščanski detoljub“, 1891. str. 113, 4.

²⁾ I Tim. 4, 8.

³⁾ „Die Schulkinder sollen, sobald sie zum Gebrauche der Vernunft gekommen sind, in das Verständnis des heiligen Messopfers eingeführt und zur andächtigen Teilnahme daran angeleitet werden.“ Dr. Ant. Skočdopole. Pastoral und Katechetik. 1897. S. 303. § 40. 1.

V najnižjih šolah je veroučitelju dolžnost, da uči otroke molitve, če je še ne znajo z doma. — Nekaj molitev se morajo otroci tudi na pamet naučiti. A vse morajo dobro razumeti.

Nekateri pesniško-nadarjeni vzgojitelji imajo navado, da svoje gojenčke uče molitvice v pesniški obliki. Vse prav lepo. Včasih je zelo milo slišati nedolžnega otroka, ki v verzih deklamira molitvice. Je li pa otrok s takimi deklamacijami pri Bogu, dvomim. Naš Zveličar je učil „oče naš“ moliti v najpreprostejši obliki. Ni napačno, učiti učence najpreprostejše molitve v nevezani obliki. Saj se otrok uči moliti za življenje. Otrok naj ima korist od molitve. Izkušnja uči, da otrok molitve v verzih kmalu pozabi, ker jih ne umeva. Niti ne bo dete molilo, ko se postara, teh molitvic. Kakor stariši, bratje in sestre doma molijo,¹⁾ tako naj se otrok uči moliti v šoli, da bo lahko ž njimi opravljal jutranje in večerne molitve.

Gledati je na to, da otroci v cerkvi molijo glasno, razločno, pravilno in pobožno. Počasi naj moli otrok, ki se uči še-le izgovora. Med natančnim izgovarjanjem in pobožno mislijo je otroku gledati na oltar, če je v cerkvi. Vselej naj med molitvijo gleda kristjan na križanega Zveličarja ali na kako drugo sveto podobo, če je le mogoče.²⁾ Posebno pri sveti maši je gledati kristjanu na oltar.

Pri sv. maši mora otrok navzoč biti z duhom in telesom. Poglavitne dele svete daritve naj otroci dobro umejo, da se lahko združujejo z mašnikovimi mislimi. Kaj se vse godi pri daritvi, posebno pri povzdigovanju in zavživanju, naj veroučitelj učencem vestno razloži. Dobro je pustiti šolarčke, da so pri vsakem glavnem delu sv. maše malce tiho in premišlujejo nekoliko sveta opravila. Otroška duša naj se združi z Bogom. Priporočljivo je, da učenci menjaje molijo in vmes vpletajo pesmice.

Petje mnogo podpira lepo vedenje in pobožnost v cerkvi.

Platon je rekel: „Petje in glasba je drugi del vzgoje.“ Isto resnico so spoznali mnogi drugi veleumi in modrijani starega sveta. Sveta katoliška cerkev je že od početka svojega postanka gojila petje.³⁾ Mnogo so storili v tem oziru sv. Bazilij, sv. Atanazij, Leon I., sv. Ambrozij, Benedikt, Gregor Vel., Hilarij in še mnogi drugi in se trudili, da ljudstvo izraža sveto veselje in sveta čustva v pesmicah.

¹⁾ „Christliche Eltern und Erzieher müssen sorgen, dass ihre Kinder, ihre Pflegebefohlenen gute Morgen- und Abendgebete lernen, damit sie die Gebete, die sie in früher Jugend gelernt und gebetet haben, auch im späterem Leben noch gerne und gewissenhaft verrichten.“ Quartal-Schrift. 1901. S. 234. XX.

²⁾ „Es ist ja gar nicht nothwendig, dass diese Gebete in Versen und Reimen gefasst sind. Für den Erwachsenen wird eine kindische, spielende Reimerei fade, während ein kindliches und einfaches Gebet auch ihm aus dem Herzen kommt. Und dann ist es ja auch nicht nothwendig, dass die Gebete für die Kinder gereimt sein müssen, und dass sie alle und in allen Theilen so einfach seien, dass auch das Kind, das kaum zu sprechen begonnen hat, sie verstehen kann. ibid. sequ.“

³⁾ „Sehr wichtig für die Theilnahme am Gottesdienste ist das Kirchenlied.“ Dr. Ant. Skočdopole. Pastoral und Katechetik, 1897. S. 302.

Cerkveno petje je kinč službe božje. Pobožna pesem izpodbuja in vnema pobožnost.

Ljudstvo je v cerkvi kar preseneteno ob milozvočnem in ubranem petju ter mirno in tiho sluša melodije izbornih pevcev. V pobožnem petju premišljuje slavo božjo. Tudi otroka prevzame harmonija krasnih zborov in naivno poskuša v pesmici izraziti čast in zahvalo Vsemogočnemu. Takrat nima časa in volje biti nemirna in neredna, tako je vglobljena v petje. Zakaj bi otrok božji veselo ne pel?

Veroučitelji in učitelji bi storili veliko krivico svojim učencem, če bi jih ne učili petja. Petje je glasna molitev v obliki harmoničnih zvokov. Veroučitelj in učitelj sta dolžna gojiti petje in oskrbovati v složnem sporazumu cerkveno glasbo in vnemati mladež za njo.

Cerkveno petje je velevažno za verski pouk. Pesem raznih praznikov uvede izlahka otroke v pomen praznikovih dogodkov in razjasnjuje liturgično znanje. Kaže jim z različnimi napevi značaj cerkvenega časa. Petje izraža skrivnosti in čine cerkvene službe, vzbuja v nas žalost in tugo, vnema želje in vdanost, pomaga torej veroučitelju razlagati davne dogodke¹⁾ svete cerkve. Cerkevne pesmi so živi glasovi verskega čuta in življenja.

Izobraževalci mladine ne smejo zamuditi otroke vežbati v petju. Da bo deca veselo pela, treba ji je vzbuditi veselje do petja. Dosegel bo smoter učitelj, če bo razložil otrokom dobesedno vsako pesmico²⁾ in jo primerjal in navajal na cerkvene dogodke. Pevajoči otroci so mirni in redni v cerkvi in vneti za božjo čast.

Važen pripomoček k pobožnosti v cerkvi je primeren molitvenik.

P. Wolfgang Dannerbauer piše: „Posebna dolžnost kateheta je, da pre-skrbi šolskim otrokom dobre molitvenike.“ Oni so za šolarčke neprecenljive vrednosti. Knecht jih imenuje mano mladine. Molitveniki so vodniki, ki ka-žejo otrokom pot v pobožno premišljevanje. Slomšek pravi, da so dobre knjige celo misijonarji, ki mladini oznanjujejo zveličavni nauk. Pri sveti maši razlagajo mašne bukvice otrokom dejanja božje vsegamogočnosti, vodijo jih za Jezusom po potu njegovega trpljenja, spremljajo otroke z mašnikom pri oltarju v molitvi in premišljevanju, ter jih uče v duhu mašnikovega svetega dejanja. Molitveniki so nekaki posredovalci, ki mladino prijetelijo in upo-znavajo z nebeškimi angeljčki in s preblazeno Devico Marijo. Uče jo spo-znavati vrline in kreposti božjih izvoljencev. Dokazujejo jim navzočnost božjo

¹⁾ „Bei Auswahl der geistlichen Lieder wird vorab die kirchliche Zeit berücksich-tigt, so jedoch, dass, wenn ein Fest oder ein neuer Festkreis eintritt, das entsprechende Lied bereits bekannt und eingeübt sei.“ Dr. Ant. Skočdopole. Pastoral und Katechetik. 1897. B. I. S. 302.

²⁾ „Die Texte der einzuübenden Lieder müssen in den vorhergehenden Lehrstunden genügend erklärt und gehörig memoriert worden sein, wobei die Schüler zu verhalten sind, besonders auf den Rhythmus zu achten.“ Der Text der Lieder muss wert sein, me-moriert zu werden, sonst übe man das Lied nicht ein.“ Instruktion für den Unterricht im Gesange. S. 40. Heft 21. Graz 1888. Gesetze.

pri sveti daritvi, neizrekljivo ljubezen v presvetem zakramentu in neskončno usmiljenost pri sveti spovedi. Učé jo govoriti z božjim veličanstvom. Kakor dobri učitelji, tako napeljujejo dobre mašne knjižice deco v versko-nravno življenje. Poljudno pripovedujejo otrokom junaška dela mučenikov ter jih tako vnemajo za sveto vero. Svaré jih pred hudobijami in zlobami zapelji-vega sveta in vadijo jih notranje in vnanje pobožnosti. V molitveniku spozna otrok, kakor bi gledal v zrcalo, napake svojega življenja. Z molitvenikom se vestno pripravlja na svete zakramente in se spoznava z božjo ljubeznijo. Molitveniki so pravcati kažipoti, kateri otroška srca vodijo k prijatelju otrok — k Jezusu Kristusu. Preimenitne važnosti so torej molitveniki.¹⁾

Obvarovati šolsko mladino pred slabimi molitveniki gre gotovo v prvi vrsti veroučitelju. Tu velja pravilo: Vsi učenci višjih razredov naj bi imeli molitvene knjižice. Najbolje je, ako si jih oskrbujejo po katehetovem posredovanju, da morda mladini kaj neprimerne ne pride v roke. Skrbeti je veroučitelju, da imajo otroci kolikor mogoče enake molitvenike v poedinih razredih, da jim lažje razlaga molitvice in pesmice v učnih urah. Izbere naj si katehet v to primeren čas.

Pogosto se opazuje, da deca prav rada nosi velike molitvenike v cerkev. Izposojuje jih od starišev ali drugih sorodnikov, ter prelistava in obrača v cerkvi obširno knjižico. Mladina naj ima primerne mašne knjižice,²⁾ da jih bo razumela. Prav dobro je tudi opozarjati deco, da ne sej mari s sličicami v cerkvi.

Vedenje ministrantov pri službi božji mnogo vpliva na šolsko mladino.

Izkušnja nas uči, da grdo obnašanje ministrantov pri službi božji zelo pohujšuje vernike v cerkvi. Zlasti šolska mladina ima tu večkrat slabe izglede pred seboj. Prenaglo in nerodno hojo ministrantov otroci koj posnemajo. Smešno kretanje, brezobzirno oziranje, nespodobno mahanje rok, mrmljajoče ali pa preglasno odgovarjanje pri molitvah, predolgo žvenkranje z zvončki in leno postajanje strežnikov pri oltarju moti navzoče vernike ter sili zlasti mladino v smeh. Nasprotno njihova pobožnost vzbuja živo vero, vsaja čustvo božjega strahu in užiga ljubezen do Boga v srcih vernikov. Pobožna in ponižna, razločna in primerno glasna molitev dobro izurjenih strežnikov je v božjo čast in v večjo gorečnost in vnemo vernemu ljudstvu Sveta Hedviga, poljska kraljica, je blagrovala goreče ministrante, ki pobožno strežejo duhovniku pri sveti maši.

¹⁾ „Sehr wichtig für die rechte Theilnahme am heiligen Messopfer sind gute Gebetbücher, weshalb es dem Seelsorger nicht gleichgiltig sein kann, welche Gebetbücher in seiner Pfarrgemeinde am meisten verbreitet sind.“ Dr. Ant. Skočdopole. Pastoral u. Katechetik, 1897. B. I. S. 99.

²⁾ „Wie nothwendig ist es also, dass der Katechet sich um diese Sache ernstlich kümmere und die Beschaffung der Gebetbüchlein für die Kinder ja nicht allein den Eltern überlasse.“ P. Wolfgang Dannerbauer. Praktisches Geschäftsbuch 1896. S. 882. 19.

„Insbesondere aber ist es eine wesentliche Pflicht des Katecheten, die Schulkinder in den rechten Gebrauch empfehlenswerther Gebetbücher einzuführen.“ Schluß-Protokoll. 1891. S. 13, 10. Lavant. Diöez.

Kjer ni strahovanja pri ministrantih, bodisi v cerkvi, bodisi v zakristiji, tam tudi ne bo strahu božjega in ni pravega reda med mladino Pobožni in ponižni, pokorni in čedni, pridni in spretni strežniki so najlepši uzori pobožnega vedenja.¹⁾

Z dobrimi in pridnimi strežniki zamore duhovnik mnogo koristiti svojim vernikom v duhovnem življenju. Ž njimi navaja posebno mladino k dostojnemu obnašanju, k točnosti in pobožnosti. Redni ministranti so izgled vsej župniji, hudobni pa in neredni so v nadlogo duhovnikom in v izpodtiko vernikom.

Zelo koristno je, da veroučitelj pouči ministrante v liturgiji, zlasti za večje praznike ali jim v zakristiji jasno napiše liturgičen red za posamezna sveta opravila. Nevednost in nerodnost strežnikov provzročuje posebno ob raznih znamenitejših prazniških dobah cerkvenega leta nered, nemir, splošen smeh in nestrpnost pri ljudeh v cerkvi. Obenem pa tudi ugledna in tako važna služba mašnih strežnikov silno trpi. Otroci izgubé nagnenje do nje.

Stariši, sorodniki otrok in sploh odrasli veroučitelju lahko mnogo pomagajo, da se mladina v cerkvi lepo obnaša.

Prepogosto je nebriznost in nemarnost starišev vzrok nerednega vedenja njihovih otrok v cerkvi. Kakor je življenje starišev doma otrokom v pouk, tako je v cerkvi pobožno obnašanje starišev, sorodnikov in odraslih nedolžni mladini v blagonosen izgled in izpodbudo.

Kar otrok opazi na starejših ljudeh, to rad posnema. Radi tega je priporočevati veroučitelju, da nagovarja stariše ali sorodnike, naj jemljó otroke že v nežni mladosti²⁾ s seboj v cerkev in jim kažejo, kako se jim je obnašati med službo božjo.

Vzorno obnašanje starišev v cerkvi je otrokom najboljše kazalo do prave discipline. Njihova pobožnost vsaja v otroška srca cvetko zemeljske sreče in jim plete venec večnega blaženstva. Modra mati je otroku najboljša in prva učiteljica in najskrbnejša voditeljica po poti življenja.

Dobro je, če je mati v cerkvi na takem mestu, da jo otrok vidi³⁾ in ona otroka lahko opazuje. Srčno veselje spreleti človeka, kadar opazuje v cerkvi, kako skrbna mati ali pobožna teta, pridna sestra ali bogoljubna ba-

¹⁾ „Es bildet ein günstiges Präjudiz für den Clerus einer Pfarrei, wenn die Ministranten gut unterrichtet sind und ihres Dienstes mit Andacht und Präzision walten; man darf regelmäßig daraus auch einen günstigen Schluss auf die anderweitigen Kirchen- und Pfarrverhältnisse ziehen.“ (P. Wolfg. Dannerbauer. Prakt. Geschäftsbuch. 1896. S. 700.)

²⁾ „Wer in seiner Jugend den Gottesdienst nicht oder selten nur unandächtig besucht, wird es später ebenso machen; er wird dadurch aber auch tausende von Gnaden verscherzen und Sünde auf Sünde häufen. Darum legt die katholische Kirche und darum legen mit ihr alle christlichen Erzieher so grossen Wert auf den fleissigen Besuch des Gottesdienstes durch die Kinder, und zwar nicht bloss an Sonn- und Feiertagen, sondern auch an den Werktagen.“ Quartalschrift 1902. S. 945. VI.

³⁾ „Dem sonntäglichen Gottesdienste sollen die Schulkinder entweder in Begleitung der Eltern, oder wo der Raum dieses gestattet, zusammen unter der Aufsicht der Herrn Lehrer beiwohnen.“ G. vom 16. Mai 1888.

bica učé deco lepo klečati, roki sklepati k molitvi, gledati mirno na oltar, poslušati svete molitve ali moliti ponižno Jezusa, skritega v tabernakelju. Nepopisljivi so spomini in neizrazni so srčni občuti človeka v poznih letih, kadar se vtopi v čase in dogodke nedolžne mladosti. Prvi pohod o velikonočnem času v cerkev s stariši ali sorodniki — in še z molitvenikom ali rožnim vencem v roki, pobožen obisk božjega groba in goreča molitev pred ležečim Jezusom v grobu ne zgine človeku nikdar iz spomina. Zlate te sličice srečne mladosti utrnejo solzo veselih spominov odraslemu človeku iz oči. „Oh, srečna so leta nedolžnih otrok“, poje Slomšek.

Z umno uporabo teh pripomočkov bode dosegel vzgojitelj pri mladini v cerkvi vzgledno disciplino, in kar je še važnejše, jo uspešno navajal k pravi, srčni pobožnosti.

Al. K.

Hvaležnost.

Hvaležnost je lepa čednost; le žal, da je te čednosti tako malo na svetu. Saj je menda vsakemu znana prislovica, ki pravi, da je nehvaležnost plačilo sveta.

Kdo je kriv, da je tako? Ako hočemo biti odkritosrčni, moramo brez vseh izgovorov priznati, da zakrivijo v tem oziru največ vzgojitelji: starši in učitelji.

Današnja vzgoja je ravno tu še zelo pomanjkljiva; ozira se premalo na to, da bi se vzbudil v mladini čut hvaležnosti, da bi se ta čut tudi vedno in povsod negoval in utrjeval. To stran vzgoje večina vzgojiteljev zanemarja; od tod pride, da je zlasti mladina zelo nehvaležna.

Ne trdim, da je kje na svetu kak vzgojitelj, bodisi oče ali mati ali učitelj, ki bi svojega gojenca naravnost navajal k nehvaležnosti, temveč trdim celo, da vsak vzgojitelj graja sleherno žaljivo nehvaležnost, ki jo opazi pri svojem gojencu. Toda samo to ni dovolj. Vzgojitelj mora naravnost zahtevati od svojega gojenca, da je za vsako malenkost, ki se mu skaže, hvaležen.

Glavna krivda, da je tako malo hvaležnosti na svetu, zadene v prvi vrsti starše. Starši so res dolžni skrbeti za vse telesne potrebe, kakor tudi za duševno izobrazbo svojih otrok; toda otroci se morajo privaditi, da se tudi za to, kar morajo dobiti od svojih staršev, dostojno in primerno zahvalijo. Kako malo pa je takih mater, takih očetov, ki bi vselej, kadar kaj svojim otrokom dajo, tudi zahtevali, da se jim za to zahvalijo. Saj vemo, kakšno je zlasti ljubeče materino srce. Zadovoljna je že, ako le vidi, da je svojega ljubljénčka razveselila s kakim darom. Vesel obraz, ljubeznjiv pogled, to ji je že zadostno plačilo, zadovoljna je že s tako nemo zahvalo. V resnici pa to ni dovolj. Otroke moramo navaditi, da se bodo za vsako reč, ki jo dobé, tudi s primerno besedo zahvalili. Ker se tega ne zahteva vedno in odločno, zato se ne smemo čuditi, če se otrok tudi takrat ne zahvali, kadar prejme kaj tacega, česar mu starši niso dolžni dati.

Pa tudi učitelji storé premalo v tem oziru. Tudi oni morajo vedno in odločno zahtevati, da se jim učenci za vsako malenkost, katero jim skažejo, lepo zahvalijo. Pouk, ki velja za cel razred, mora biti seveda „brezplačen“, nikakor pa ne to, kar stori učitelj posameznemu učencu. Ako pokažeš učencu, kako naj piše, da bo njegov izdelek boljši, kako naj riše, da bo njegov lik ličnejši, naj se ti za to primerno zahvali. Toda ravno tega je učence težko privaditi, ker sploh niso navajeni zahvaljevati se. Precej let se že ukvarjam z ljudskošolskimi učenci, katerih bi štel že na tisoče, toda ves čas svojega delovanja sem dobil še-le samo enega, ki je že od doma prinesel to lepo navado, da se mi je za vsako malenkost zahvalil.

Vzgojitelji, ne pazite le na to, da se bodo vaši gojenci zahvaljevali le vam; temveč opominjajte jih tudi, kadar se vam prilika ponudi, da se zahvaljujejo tudi drugim, ako od njih kaj prejmejo. Oče, ako vidiš, da je tvoj otrok dobil kaj od matere in se ji ni zahvalil, opomni ga takoj na to, ako je mati sama pozabila to storiti! Prav tako stori tudi ti, mati!

Pa še več. Vzgojitelji naj tudi s svojim izgledom kažejo, kako se je treba za vse prejete dobrate zahvaljevati. Otroci naj vidijo, da se tudi oče zahvali materi, da se mati zahvali očetu; oče, mati naj se zahvalita tudi otroku, kadar jima ta kaj naredi, kaj prinese, kaj poišče. Tudi učitelj naj se zahvali učencu, kadar mu ta pobere svinčnik, ki mu je padel na tla. Tako bodo vzgojitelji sami dajali najlepši zgled, ki gotovo ne bo zgrešil svojega namena.

Da bode pa naše delovanje v tem oziru popolno, navajajmo svoje gojence pred vsem do tega, da bodo hvaležni tudi Onemu, od katerega prihaja vse dobro, da bodo hvaležni Bogu, ki je neskončna dobrota sama. To bomo le tedaj dosegli, ako bomo tudi sami hvaležni Bogu za vse, kar imamo od Njega. Bodimo zadovoljni z vsem, kar nam nakloni, in ne mrmrajmo nikdar čez to, kar smo prejeli, ker to bi bilo zelo — nehvaležno. In s svojim zgledom bi pohujšali tudi tiste, ki so nam izročeni. L.

LISTEK.

Črtice iz učiteljskega življenja.

VIII.

Najboljšo pedagogiko nas včasih uči družinsko življenje. Treba je le odpreti oči, da opazimo marsikatero jedro.

Tu izgled, kako navajati otroke k medsebojni ljubezni!

„Jaz ne vem, kaj naj začnem s tema dečkoma? Večen prepir je med njima. Saj sta sicer dobra otroka — a le vsak za-se. Drug drugega se pa včasih kar videti ne moreta. Posebno starejši Maks — mlajšega Jožka

črti in mi ga toži o vsaki priliki. Otroci se naj vendar ljubijo med seboj. Kar tolmačiti si ne morem njune mrznje.“ —

Tako je govorila mati, blaga in dobra gospa Žilkova. —

Kadar sta hodili Brodnikovi deklici na cesti, je vse rado pogledovalo za njima. Vedno sta se držali za rokci ali pa šli vklenjeni druga v drugo. In če sta igrali med seboj, bili sta kakor dva angeljčka, ljubki in prijazni. Kar si je izmislila starejša Anica, bilo je prav mlajši Stanki. Prepira ni bilo nikoli med njima.

Nekoč je majhna Stanka prevrnila vazo za cvetlice, ki se je ubila Polna strahu se je skrila v kot in plakala. Kaj stori starejša sestra? Urno teče k materi v kuhinjo — tožit —? O ne! Prosila je: „Ljuba mamica, prosim, odpustite. V sobi se nama je ubila vaza. Mene kaznujte. Stanka se tako boji. V kotu pri peči joka.“

To mi je njuna mati sama pripovedovala. Vsa vesela je bila, da se njeni deklici tako ljubita med seboj.

Kje je imela ta otroška ljubezen svoj vir? V naravi? Kdo je zakrivil, da se dva rodna bratca črtita? Ali je to zopet narava povzročila?

Iz majhne klice vzraste lahko velika rastlina in obrodi stoteren sad. Če je bila klica strupenega zrna, izniknil bo iz nje stoterni strup. Plemenito zrno pa bo prineslo še plemenitejšega sadu. To je naravni zakon, ki velja tudi pri vzgoji. Pri vzgoji malenkosti sploh ni. Treba je upoštevati vsako besedo — ni li morda strupeno zrno, ki se lahko razkošno razvije v pogubonosno zel. S koliko težkočo pa se izruje, kedar se je že globoko vkoreninila in zajedla v srce! Koliko duševnih moči je povžila za-se in še odvzela prostora plemenitim cveticam čednosti in vrlin.

Prav kakih deset let je od tega, da sem bil v poset pri rodbini Žilkovi — ki ima sedaj ona dva sovražna bratca. Takrat se je ponašala le s triletnim Maksom. Čeden fantek je res bil, pa tudi pameten tako, da ti je znal praviti male pesmice — a se tudi še poredno odrezati, če ga je kdo posvaril. Vse je obožavalo mladega princa: oče, mati in družina. Sestrice — če tudi starejše — so bile zraven njega kakor ničle. To je tudi čutil razvajeni otrok. Vsem je nagajal.

Še pri obedu ni dal miru. Slednjič je to le presedalo očetu. Zato pa je djal: „Makso! Če ne boš priden, naročili si bomo družega fantka. Ta bo potem moj srček. Ti pa ne boš več!“ —

Še zdaj vidim dečka pred seboj. Ko je to slišal, namrdil se mu je obraz in prav svojeglavno je odvrnil: „Ne, ne, jaz nočem družega fantka! Ne, jaz sem atejev!“ Oklenil se je potem očeta, ki ga je seve pobožal rekoč: „Seveda, seveda! Samo ti, ti si moj srček!“

Oče še mi je potem, smeje se in — pred otroci — pripovedoval: „Če ga hočemo razsrditi najbolj, mu zažugamo z drugim fantkom. Strašno je potem ljubosumen. Nekoč je prišla znana gospa s svojim malim, pol leta starim Cirilčkom na poset. Otroče je zaspalo in položili so ga na divan tam pri vratih. Kar pride Makso s pestunjo od sprehoda domov. Ko vidi tuje dete na zofi, ga na pol začudeno, na pol radovedno pogleda in mamica ga koj podraži: „Vidiš Makso, tam je novi fantek, ki bo naš, če ne boš priden!“

Videti bi morali našega Maksa, kako je bil jezen. Hipoma je zarudel črez in črez — trenutek še molčal, potem pa jel plakati — planil k divanu, hoteč z drobnimi pestmi obdelavati otroka. „Ven ga vrzi, Micka, ven ga vrzi“, je kričal pestunji, „jaz nočem fantka, ne, ne!“ — Vsi smo se smejali njegovi jezi — in odslej je najboljše zdravilo, če je poreden, da mu zažugamo, tale moj ljubi srček — novega fantka bomo kupili. — To rekši, ga je oče zopet poljubil na črnokodrasto glavico. Deček pa je splezal nanj in mu vračal poljube — da se je občutljiva mama jela pritoževati.

Za leto in dan je Makso res dobil bratca. Kako razmerje je bilo mej njima, slišali smo začetkom. Britka tožba materina povedala mi je vse. Res, niti najmanj se nisem čudil. Opozorim mater na to, da je treba otročiče vaditi že iz prve dobe življenja k medsebojni ljubezni in pristrčnosti. — Ah, saj smo to storili, koliko smo mu pravili, da mora Jožka rad imeti — pa bila je vsaka beseda zaman. Črtil ga je od prve ure.

Ni čuda! Učil se je sovražiti bratca, še predno ga je imel.

Kako drugače je ravnala Brodnikova gospa pri odgoji svojih dveh deklic!

Anica je štela šele poldrugo leto, ko je dobila majhno sestrico.

„Glej, glej, Anica, ljubi Bog, ti je sestrico poslal“, rekla je mati, sama pobožala majhno detece, potem še vzela Aničino roko, ter z njeno ročico prav ljubko gladila sestrico.

„Boža, boža, punica!“ rekla je mala deklica — „ljub mamica!“ Hotela je malo poljubiti.

Drugokrat je prišla Anica s sprehoda, noseč v roki kot igračko sešitega volnenega psička.

„Nesi psička Stanki, nesi“ — jo opomni mati. Deklica najprej postoji, žal ji je bilo igrače. „Vidiš, kako je Stanka uboga, ne more nič hoditi, v vozu mora ležati, le daj ji ga“, opominja modra mati.

„Uboga Stanka, — ležati v vozku“, ponovi majhna Anica in zdaj hitro nese igračo k sestrici, ki je bila v povozu v vozičku. In nanosila je dobra sestra detetu kmalu vse, kar je imela pri rokah. Potem se je začela pogovarjati z njim, ga božati — da se mi je srce tajalo. Gospa pa pripomni:

„Nič ne pustim drugih otrok zraven Naj se navadita druga na drugo. Tako radi se imata, da moramo paziti, ker ji Anica včasih toliko nanosi na odejico, da bi se še otroku kaj pripetilo. — Sicer pa mi je to najbolj všeč, da sta tako radi skupaj. To je za otroke prva sreča.

Tukaj se mi je pokazala prava vzgoja k sestrinski ljubezni, si mislim. Nje sad se je tudi kmalu pokazal v največje veselje in čast dobrim starišem.

* * *

V svojem dnevniku sem našel izrezek starega časnika. Zraven nekaj odstavkov komentara.

„Na Dunaju se je ustrelil dné — — — v svojem stanovanju gospod J. K. Bil je pred letom dni še učitelj, a zdaj je pohajal slikarsko akademijo. Neozdravljiva bolezen in pomanjkanje sta bila vzrok nesrečnemu činu.“

Komentar: (Nekaj besed, ki nam povedo tragični konec mladega, nade-polnega moža.) Bil je Slovenec. Videl sem ga pred leti zdravega, čvrstega in zdaj čitam toli grozno poročilo njegove smrti. Črkam ne morem verjeti.

Ali je to res oni mladi, idealni kolega, ki mu je bil ves svet v rožicah, ko je nastopil javno službo? V rožicah idealnega poleta, v rožicah mladostne navdušenosti, ki gleda kakor skozi barvano steklo v svet, ki nekako projicira svojo blago notranjost na vnanji svet in si ga ustvarja po svoji domišljiji tako nesebičnega, požrtvovalnega in zvestega, kakor je lastno mlado srce. — Prevarano se je zgrudilo to srce v grob. Opre ni imelo v verskem prepričanju, da bi se vzdržalo, ko mu je mrzla roka trgala vzor za vzorom, zdrobila up za upom. Živo sliko njegove duše imamo v zaostalih pismih prijateljevih:

„Dragi moj! Presrečen sem, da se bo moj načrt uresničil. Dobili bomo novo šolsko poslopje s petrazrednico. Pomisli kolik pokret za naše majhne razmere. Naš stari šolski vodja me je izvolil za poslovodjo cele zadeve. Prijel sem se je z navdušenostjo in neizmernim veseljem. Sklep je že storjen.

Zidali bomo novo šolo. Torej nisem agitiral zaman pri naših ljudeh. To bo veselje, krasno ognjišče omike tu sredi naše zapuščene Krajine. Le Kreza bi sedaj potrebovali, da nam velikodušno pomore z zdatno svoto. Denarja bo treba dosti, dosti. Večina naših posestnikov pa je revnih. A tudi iz te zagate bo lahko pomagati. Vsaj upam tako. Čemu pa nam je narodni kapital v denarnih zavodih? Brezobrestno posojilo gotovo dobimo v posojilnici —ski. Njeni kolovodje so pa sami vneti narodnjaki in prijatelji ljudstva; to podarjajo ob vsaki priliki. — — — —“

Teden dni pozneje.

„Britko sem se varal, dragi moj! Ha! To me peče, skeli! Da, toliko nevoljo čutim v sebi, da bi najraje odšel. Kam? Daleč, daleč v tujino! Tako malo razumevanja za naše najvažnejše narodne interese!

Le poslušaj! Podal sem se včeraj z načelnikom in dvema udoma krajnega šolskega sveta k ravnateljstvu posojilnice. Prosili smo podpore za zidanje narodne šole, oziroma brezobrestnega posojila 10.000 K.

Videti bi moral, kako so nas pogledali gospodje narodnjaki napol začudeno napol porogljivo. „Kaj, brezobrestnega posojila 10.000 K hočete? Kako dolžnost pa ima denarni zavod do vas? S tem ne bo nič. Mislite li, da sipljemo novce iz rokavov? Treba nam bo tisočakov in tisočakov, da si postavimo novi „Narodni dom“. To je naša prva potreba. Pokazati moramo dejansko, sijajnim načinom kar premoremo, in da imamo tudi srce za umetnost in višje kulturne zahteve. Za vašo šolo naj skrbi občina. Posojila že damo, a po 6 % obresti.“ — S tem so nas odslovili.

Jaz sem bil užaljen, osramoten pred gospodi, v očeh kraj. šol. sveta in pred samim seboj. Kaj praviš, dragi moj, k takim nazorom! To je v mojih očeh skrajna omejenost! Z Bogom!“ — — — — —

Stiri dni pozneje.

„Vedno je lepše. Vsaki dan mi prinaša nova razočaranja. Strmel bodeš. Naš krajni šolski svet, užaljen in razkačen radi odbite prošnje, je že dobil posojilo in velikodušen dar. Odkod? Vse stavim, da ne ugaнеш.

Imenitni veleposestnik G. je zvedel o naši posojilniški aferi. To je ugodna prilika, ki se ne nudi vsako leto, ki jo je treba zdatno izkoristiti. On torej povabi našega načelnika k sebi. „Slišal sem, da ne morete dobiti potrebnega denarja za novo šolo, ne da bi hudo obremenili davkoplačevalcev. Je-li to res?“ Tako vpraša s prikupljivo prijaznostjo. „No, no, jaz vam hočem preskrbeti brezobrestnega posojila in tudi zdatnega daru. Ubogo ljudstvo, kje koče vzeti denarja! Le majhen pogoj boste izpolnili. Hočete? Koliko pa potrebujete?“ itd.

Koga bi nehote ne vabile dobrotne besede in tudi oslepile.

Za teden dni je dobil krajni šolski svet brezobrestno posojilo 10.000 K, vrhutega 6000 K darila od — „Schulvereina“. Pogoj? Ko bo šola postavljena, ima „Schulverein“ določiti učni jezik. Pogoj je bil sprejet in s pismom zavarovan. Šola je bila v enem letu dozidana, nameščene kmalu učiteljske moči, katerih ni jedna ni znala niti besedice slovenski — „Kaj bi se ponujali tem gospodom, ki nas kmetov ne marajo“, izgovarjal se je načelnik. „Kdor nam dejansko pomaga, ta je naš prijatelj, ta je naš mož — bodisi Nemec ali Slovenec! Ali ga smem grajati? Povej mi, ni li narodnost nekaterih „pristnih rodoljubov“ pravi humbug? Jaz sem se v teku zadnjih let skoraj prepričal o tem. Vidim, da se moj narodnostni idealizem polagoma razblinja in izgublja v tej praznoti puhlega egoizma — Kmalu bo legel v grob. Že zdaj čutim, da sem se toliko ohladil. Pa tudi užgal sem se. Saj veš, mraza moje srce ne prenaša. Ob čem se je užgalo? — Ob zvezdici — mili, krasni, rajski, ki je sedaj ves moj up! Ugibaj! Da si mi zdrav! — — — — —“

Po dveh tednih.

Radoveden si, kdo je ta zvezda. To mi je do cela umevno. Ali ti naj razkrijem svojo srčno tajnost? A ne zlorabljaš je! Gospica Vera, naša učiteljica, je ona zvezda! Ah, vse ima na sebi, kar mi stori žensko bitje vredno ljubezni: lepa je, mlada, pametna in duhovita, vesela in najivna — in — — in — ljubi me, jaz pa njo. Kaj hočeš več! Povej mi, ali si že kedaj okušal toliko blaženost?!

Ah, srečen sem nad vse! Za tri mesece bo poroka. Odpre se mi raj, ki se je zaprl prvemu človeku. In recite, da raja ni več! Biva še, biva v srcu tistega, ki ljubi in čuti, da je ljubljen v isti meri.

Z Bogom. Tvoj najsrečnejši.

J.

Moja mati se ne strinjajo, da sem snubil gospico Vero. Pravijo, da je za moje razmere preveč elegantna, da ne razume gospodinjski in kaj še vse. Tudi si ne morejo misliti zakona: on učitelj, ona učiteljica, itd. — Mene ne odvrne nič od mojega sklepa, in če bi mi protivila pekel in nebo! —

— Kakšna je pa bila gospica Vera? Zaslužila je res vsa njegova častna epiteta, katerim še moramo — resnici na ljubo — dodati dva: koketnost in lahkomišelnost. Versko prepričanje ji je bilo po moderni šabloni prirojeno. Ali je bila torej ustvarjena kot steber, ki naj podpira tri ogle pri hiši — in še četrtega možu pomaga? —

Vzplamtela je za njegove talente: bil je izvrsten slikar in glasbenik. Obljubila mu roko. Ne dvomim sicer, če bi se ji ponudila bolja partija, da bi ga tudi odslovila. Na vse ugovore svojih starišev je imela odgovor: Ljubim ga! In če bom le jedno uro omožena z njim, ga hočem imeti. — Opozorili so jo namreč na njegovo bolehavost, ki ni obetala dobre prihodnosti.

Za leto dni je bilo dvoje poraženih, nesrečnih bit je več na svetu. Njun zakon se je celó razločil.

Zadnje pismo njegove roke nam nekako odkrije brezdnost njegove obupnosti.

„Dragi moj!

Tvoja pisma — nemožno mi je bilo odgovoriti prej — so zadela mojo pravo srčen struno. Sočutno me vprašaš, kaj me teži. Prikrto otožnost bereš med vrsticami. — Kaj me teži? — Vse, vse! Naj ti povem resnico! Nesrečen sem, brezmejno nesrečen. Zapisana je britka, najbritkejša beseda. — Nesrečen sem. — Morala je na dan. Zapišem jo z nekako togotno obupnostjo — ker — ker sem kriv sam. Zakaj sem poslušal svoje srce ne pa pameti in dobrega sveta svoje matere?

Varala me je ljubezen, varala lepota in duhovitost, varala ona, ki sem jo ljubil bolj ko očeta in mater, bolj ko samega sebe, bolj ko punčico svojega očesa — ki bi dal za njo Boga in nebesa in vse — vse na svetu!

Ne skušaj me potolažiti. Za me ni leka več. Poglej drevo, ki ga je polomil in podrl vihar! Ali se bo zravvalo in razraslo, če še tako mило sije nanj zlato solnce? Ali ga bodo oživile mehke božajoče sapice? Ne, iz ran mu bodo izsušile mozeg življenja, da bo umrlo še prej! In če tudi poženejo iz zaostalega parobka zelene mladike — kaj pomenijo one proti prejšnjemu drevesu —

Meni so strti vsi upi življenja. Tudi v šoli nisem več srečen. Ni čuda. Včeraj nas je obiskal šolski nadzornik. Njegove besede so bile smrtna obsodba mojemu poklicu. Tukaj ne ostanem več. Odidem — kam, ne vprašaj! Le jedno še ti povem. — Umetnost, to je moje zadnje sidro, ki se ga oklepam. Izobrazim se v slikarstvu, — ah morda mladike iz parobka ne bodo brez močij — in če bom srečen — smešna beseda — pišem ti zopet. Sicer ne poprašuj po meni. V pojasnilo, da me po krivem sodil ne bodeš, le to:

Povej, ali bi ti to prenašal, če ti „ona“ očita, da si za njo premalo omikan in — in si dopisuje z lahkoživim vseučiliščnikom, ker zraven tako okornega bitja kakor sem jaz, se ji baje posuši pamet, postara srce! — —

Vsega družega niti ne omenjam! —

Šest mesecev pozneje je bilo tiskano časniško poročilo: „Samomor bivšega učitelja.“

O kolikih dušnih samomorih pa ne tiskajo časniških poročil! T.

Slovstvo.

Druga zbirka učnih slik po podanih hospitacijah krškega in litijskega okraja. Izdal Ljudevit Stiasny. Tiskal R. Šeber v Postojni. Hospitacije krškega in litijskega okraja donajajo dvojni dobiček. Prvi dobiček ima učiteljstvo teh dveh okrajev, oziroma isti, ki so pri teh praktičnih nastopih navzočni, ker vidijo, kako naj se pri obravnavanju te ali one stvarine metodično postopa, in potem lahko tudi sami isto pot hodijo; in ker se tudi iz napak nastopajočih učé, kako sami ne smejo delati. Drugi dobiček od teh hospitacij pa ima ostalo slovensko učiteljstvo, ako proučuje učne slike, ki se izdajajo na podlagi teh hospitacij.

Pred seboj imam že drugo zbirko te vrste. Skoraj iz vsakega ljudskošolskega predmeta je najti eno ali več slik o tej knjigi. Po štiri slike so iz nazorne nauka, slovenskega jezikovnega pouka in računstva, tri iz naravoslovja, dve iz prirodopisja, po ena pa iz nemškega jezikovnega pouka, zemljepisja, zgodovine in pisanja. Sestavilo jih je 8 učiteljev in 8 učiteljic.

Vse učne slike so vestno izdelane in bodo mnogim dobro služile. Odveč in skoro nemogoče bi bilo o vsaki posamezni izreči natančno sodbo. Ime izdajatelja samega nam je porok, da so v knjižici izbrane najboljše. In da je g. Stiasny res lahko izbiral, nam priča predgovor, kjer pravi, da je imel na razpolago nad 40 učnih slik. Želeti je le, da se začeto delo nadaljuje, in da dobi posnemalcev tudi v drugih okrajih. (Cena ?) △

Iz raznih stanov. Speval Taras Vaziljev. Z dodatkom Urban iz Ribnice. Ponatis iz „Vrtca“. V Ljubljani 1904. Založilo društvo „Pripravniki dom“. Tisk Katol. Tiskarna. To je naslov drobni knjižici, ki obsega 52 tro- do štirikitičnih pesmic, ki opevajo razne stanove. Te pesmice bodo jako dobro služile ob raznih šolskih slavnostih, kjer jih bodo primerno kostumirani dečki z veseljem deklamovali. Z ozirom na to, da je čisti dobiček namenjen „Pripravniki domu“, knjižico kar najtopleje priporočamo. △

Šolske vesti.

Važen odlok za katehete. C. kr. okr. šol. svet v Kranju je po dopisu z dne 29. dec. 1903, št. 2790, obvestil vsa šolska vodstva kranjskega šolsk. okraja, da je c. kr. dež. šolski svet v Ljubljani dne 3. julija 1903, št. 2155, s posebnim odlokom naznanil, da so v zmislu § 37 al. 2. šolsk. in poučnega reda z dne 20. avg. 1870, d. z. št. 105, katehetje na ljudskih in meščanskih šolah člani učiteljstva do- tične šole in da jim tedaj, kakor vsakemu drugemu učitelju tiste šole pristoja pra-

vica, rabiti kateder, to je v tistem shra- njevati svoj katalog, kakor tudi šolske knjige in druge učne pripomočke. Ob- veščena so bila šolska vodstva od slav- nega c. kr. okr. šol. sveta, da naj se po tem ukazu ravnaajo. —

Knjige „Slovenske šolske Matice. Dobili smo štiri knjige „Slovenske šolske Matice“ in sicer: Analiza dušev- nega obzorja otroškega in du- šeslovni proces učenja. Nauk o formalnih stopnjah. Spisal Henrik Schrei-

ner. — Realna knjižnica. Urejuje V. Bežek. I. del. — Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Spišuje prof. J. Apih. Tretji snopič. — Učne slike kljudsko-šolskim berilom. Izdaja „Slovenska šolska Matica“. Drugi del. Uredila H. Schreiner in doktor J. Bezjak. — Pedagoški Letopis III. zvezek. Uredila H. Schreiner in V. Bežek. Vsebina: I. Pedagoško slovstvo. A. Računstvo. (L. Lavtar.) B. Telovadba. (Dr. Jos. Tomišek.) II. Razpravi. A. Kernova teorija o predmetu in prislovju. Dr. Jan. Bezjak, B. O šolskih izprehodih, izletih in potovanjih. (J. Koprivnik.) III. Teme in teze. pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1903. (Sestavil Jakob Dimnik.) IV. Poročilo o delovanju „Slov. Šolske Matice“ l. 1903. (Priobčil tajnik Fr. Gabršek.) V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. Več prihodnjič.

Koroški deželni šolski svet prične z novim letom izdajati svoj uraden list s priložo, v katerem bo razglašal svoje odloke, imenovanja itd.

Shod profesorjev slovenščine. Dne 27. dec. se je v mali dvorani tukajšnjega »Mestnega doma« vršil od dr. Ilešiča sklicani shod srednješolskih učiteljev slovenščine; udeležilo se ga je tudi več ravnateljev, tako šolski svetnik dr. Detela iz Novega mesta, ravnatelj Schreiner iz Maribora, ravnatelj Senekovič, ravnatelj Wiesthaler in ravnatelj Črničec. Pod predsedstvom g. ravnatelja Senekoviča se je razpravljalo o staroslovenskem, in srbohrvatskem pouku, o številu slovenskih ur in še o več točkah učnega načrta. Sklepi so izročeni odseku, ki jih bo v posebnem memorandumu predložil učni upravi.

Božične počitnice. „Podružnica Slomškove zveze“ v Idriji je prejela sledeči

dopis: Št 2092. Podružnici društva „Slomškova zveza“ v Idriji. Vsled odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 18. dec 1903, št. 5545, naznanjam podružnici, da se njeni prošnji z dné 15. novembra 1903 za podaljšanje božičnih počitnic do novega leta ni ugodilo, ker je za zborovanje učiteljev o glavnih počitnicah dovolj časa, dalje ker traja na Kranjskem v smislu § 17 postave z dné 29. aprila 1873 dolžnost obiskovanja vsakdanje šole samo 6 let, ter je torej ista v primeru z drugimi kronovinami za celi dve leti krajša, dalje ker je na Kranjskem izmed 366 ljudskih šol na 224 ali 66.6% šolah ne vstevši v to 9 ekskurendnih in 38 šol za silo, pouk urejen poludnevno, tako da spada na teh šolah na vsakega učenca vsako leto le 100 celih šolskih dni, vsled česar je šolski čas itak zelo prikrajšan. C. kr. okr. šolski svet v Logatcu dné 27. decembra 1903. Predsednikov nam: Domicelj, l. r.

Dostavek uredništva. Božični prazniki so minoli brez nekdanjih božičnih počitnic in, kakor kaže, tudi še v prihodnje ne bodo imele ljudske šole na Kranjskem teh počitnic. Vis. c. kr. deželni šol. svet se trdovratno drži svojega sklepa in ne odjenja niti za las kljub prošnjam raznih učiteljskih društev. Naj bo! Kranjsko učiteljstvo radi tega ne bo pretakalo solz in bo tudi med božičnimi prazniki prav tako vestno opravljalo svoj posel kakor sicer med letom. Vendar pa ne moremo drugače, kakor da dostavimo nekaj opazk k gorenjemu odloku. Tri vzroke navaja gorenji odlok, zakaj se ni ugodilo prošnji za podaljšanje božičnih počitnic. Najprej pravi, da je za zborovanja učiteljev dovolj časa v glavnih počitnicah. Šest tednov glavnih počitnic — res precej prostega časa; toda vis. c. kr. dež. šol. svet ni pomislil, da je čas glavnih počitnic po raznih okrajih in raznih kronovinah zelo različen. Med celimi glavnimi počitnicami ni dné,

da bi bili vsi slovenski učitelji ob enem prosti. Tu sklenejo šolsko leto sredi, tam koncem julija, zopet drugod šele v avgustu — in s 1. septembrom že v mnogih krajih prično zopet novo šolsko leto. Glavne počitnice torej niso primeren čas za učiteljska zborovanja. Kot drugi in tretji vzrok pa se navaja, da traja na Kranjskem šolska doba za vsakdanjo šolo le 6 let in da je, na pretežni večini ljudskih šol uveden poludnevni pouk. Dobro, ako je vis. c. kr. deželni šol svet prikrajšal božične počitnice iz teh dveh vzrokov, zakaj pa jih je prikrajšal tudi onim šolam, kjer obiskujejo učenci 8 let vsakdanjo šolo in imajo celodnevni pouk? Pri teh šolah vendar ni vzroka krajšati božične počitnice. Pa tudi pri šolah s poludnevnim poukom je radi počitnic izgubljeni čas tako malenkosten, da je pač smešno to navajati kot vzrok prikrajšanju počitnic. Navadno so med prazniki le 3 šolski dnevi. Ako ima vsaka skupina recimo tri ure na dan šole, izgubi učenec z božičnimi počitnicami celih 9 ur. Ker ima pa nižja skupina le po 2 do 2½ ure na dan, znaša vsa izguba za to skupino le 6 do 7½ ure. Ali ni teh par ur premalenkosten vzrok, da bi se zato krajšale počitnice?

Kranjski deželni šolski svet je dovolil družbi sv. Cirila in Metoda ustanoviti na Jesenicah privatni šolski vrtec.

Štajerski deželni šolski svet je odobril uvedbo poljedelskega nadaljevalnega tečaja na šoli pri sv. Barbari v Halozah in je poveril vodstvo tečaja nadučitelju g. Antonu Ogorelcu.

Izpremembe pri učiteljstvu. Za nadučitelja v Košani je imenovan učitelj v Podragi, g. Ivan Grad; za nadučitelje na šolah v Hrušici, Dovjem in Koroški Beli so imenovani ondotni učitelji gg. Jakob Cepuder, Franc Jeglič in Ivan Ba-

raga; za definitivno učiteljico v Polhovem Gradcu je imenovana provizorična učiteljica v Žužemberku, gdč. Amalija Slatner. Prestavljeni so: nadučitelj gospod Franc Skulj iz Tržiča za učitelja na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; učitelj g. Karol Wader iz Tržiča kot stalni suplent v Ljubljano; učiteljica gdč. Matilda Gebauer v Novo mesto in gdč. Josipina Kalin iz Kostanjevice v Ljubljano. — Upokojeni ste: nadučiteljica gdč. Emilija Guzl v Ljubljani in učiteljica gdč. Hedvika Rozina v Novem mestu. — Provizorično učit. mesto v Postojni je dobila gdč. Katarina Sušelj. — (Štajersko.) Za učitelja na meščanski šoli v Gradcu je imenovan učitelj g. Ivan Rant. Za učitelje oziroma učiteljice so imenovani: za šolo v VurMBERGU provizorična učiteljica gdč. Olga Gregorčič, za šolo v Cirkovcih provizorična učiteljica gdč. Marija Šircelj. — Upokojen je nadučitelj v Soboti g. Anton Remšnik.

Razpisane učiteljske službe. Na enorazrednici v Velesovem je razpisano mesto učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in naturalnim stanovanjem v definitivno nameščenje. Prošnje do 23. januarja t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. Na štirirazredni ljudski šoli v Šiški je provizorično zastavljeno učno mesto razpisano v definitivno nameščenje. Vpoštevali se bodo le moški prosivci. Prošnje do 25. januarja t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani. Na enorazrednici v Ajdovcu je razpisano mesto učitelja-voditelja v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 25. januarja na c. kr. okr. šolski svet v Rudolfovem. Na enorazrednici v Radovici pri Metliki je razpisano mesto učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in naturalnim stanovanjem v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 1. februarja t. l. na c. kr. okr. šolski svet v Črnomlju. Na

petrazrednici v Postojni je razpisano učno mesto. Prošnje do 31. jan. t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. Na trirazredni dekliški šoli v Rudolfovem je razpisano učno mesto v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 25. januarja na c. kr. okr. šolski svet v Rudolfovem. Na enorazrednici v Po-

dragi je popolniti učno mesto. Prošnje do 31. januarja na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. Na štirirazredni deški ljudski šoli v Trzinu je začetkom drugega pol leta učno mesto definitivno ali pa začasno popolniti. Prošnje do 23. januarja t. l. na c. kr. okr. šolski svet v Kranju.

Iz učiteljskih društev.

Občni zbor „Slovenske Šolske Matice“. Dne 27. decembra 1903. se je vršil v dvorani „Mestnega doma“ drugi občni zbor „Slov. Šol. Matice“. Predsedoval je ravnatelj g. Schreiner. O društvenem delovanju tekom zadnjih treh let je poročal nadučitelj g. Gabršek. Iz njegovega poročila povzemamo, da je društvo, ki šteje 1344 članov, izdalo že 10 knjig v 17.900 izvodih. Društveni blagajnik ravnatelj g. Senekovič je poročal, da je imelo društvo l. 1901. 32 K 78 h prebitka, l. 1902. pa 288 K 3 h primanjkljaja. Društveno premoženje znaša 4910 K 28 h. Ravnatelj g. Schreiner je razvijal nato program za prihodnjo triletno dobo. Važna bi bila izdaja knjige realij za učence sinonimiški besednjak in specijelna metodika za pouk slovenščine. Priporočal je agitacijo

za subvencije od strani posojilnic. Končal je svoj govor: „Mi smo samo učitelji in nič drugega. Ako vam je „Slov. Šol. Matice“ na srcu, tedaj ne zanašajte strankarskih bojov v njene vrste, pustite, da vsaj na tem polju korakamo skupaj.“ To je bil odločen odgovor na predlog nadučitelja Perkota, ki je predlagal, naj društvo ne da nobene knjige več tiskati v „Kat. tiskarni“. Nato se je profesor g. Ilešič zahvalil g. predsedniku za njegovo vzorno delovanje in za njegov zadnji poziv. Za namestnika v odboru je bil izvoljen profesor g. Ilešič. Odbor se je sestavil: predsednik ravnatelj g. Schreiner, podpredsednik dež. šol nadzornik g. Hubad, blagajnik ravnatelj g. Senekovič in tajnik nadučitelj g. Gabršek.

Drobtine.

Po krivici napadena koleginja. Predzadnji „Učit. Tovariš“ je na prav ostuden način napadel gdč. kolegino A. P. iz Primskovega. Vsa stvar zdelo se nam je zelo sumljiva, tembolje, ker je bil pri tistem zborovanju, radi katerega je napadena, tudi navzoč „šef“ liberalnih učiteljev — Jelenec. Stvar je ta:

„Kranjsko učit. društvo“ je zborovalo 3. dec. 1903 na Primskovem v šoli. Zborovanja se je udeležila tudi gdč. A. P. ki

je bila ta čas še član društva in ker ravno na tisti šoli slušbuje. Da se je pri zborovanju, ki je bilo sklicano pod patronanco „šefa“ Jelenca, politiziralo, oziroma surovo zabavljalo katol.-narodni stranki, zlasti pa še dr. Šusteršiču in Jakliču, o tem je pač vsakdo prepričan, kdor te imenitne „politike“ od bližje pozna. Tu je marsikdo prišel do prepričanja, da se s psovanjem tistih, ki odločujejo o regulaciji, ne pospešuje regulacija prav nič.

To pot pa jim ni bilo niti kat.-narodne, dr. Šusteršiča ni Jakliča. niti „rudečeličnih kaplanov in trebušastih župnikov“ (kaj ne, kako krasno?!) dovolj. Komaj je namreč dokončal Luznar svoj fulminanten govor, nastopil je znani „profesor“ Grmek in indirektno očital navzoči Slomškarici A. P. njeno mišljenje povdarjajoč, da je temu kriva le „prevelika pobožnost“!

Za njim je v istem tonu tudi učitelj Rus podal učiteljicam nekaj „dobrih svetov“, krono vsemu temu je pa postavil „šef“ Jelenec s svojimi strastnimi napadi, rekoč: „Tistega učitelja in tisto učiteljico, ki se odzdaj naprej še zavzema za ljudi, ki so nam krvavo zasluženi boljši košček kruha izpred ust ukradli, ne smatram več za svojega tovariša ali za svojo tovarišico in če bi bil moj lastni brat ali moja lastna sestra!“

Kaj bo pa zdaj? Radi tega bomo Slomškarji in Slomškarice gotovo strašno žalostni, kaj ne?

Toda najlepše šele pride. Vsa ta netotesana družba namreč ni ostala le pri napadih v šoli, ampak sedaj se še laže po časnikih, da je gdč. A. P. vohunila in nesla vse gorko g. Koblarju, dasi ni z g. dekanom o tem niti besedice govorila. Mi svetujemo gospodom iz liberalnega tabora to-le: Dopisnik „Učit. Tovariša“, ki je v predzadnji številki napadel gospodično A. P. naj objavi svoje ime in potem bo imel priliko prepričati se pri sodišču, če je gdč. A. P. „nesramno denuncirala“ ali ne. Poprej se prepričajte in potem pišite, drugače vsa ta „falotarija“ in „lumparija“, o kateri Luznar govori, pade nazaj na vaše glave. Vsa podtikanja v „Učiteljskem Tovarišu“ seveda kot popolnoma neresnična odpadejo.

Vsem našim somišljenicam in somišljenikom pa resno svetujemo, da se ne udeležujejo zborovanj liberalnih učit. društev, kjer so izpostavljeni samo najpodlejšim

napadom premalo olikane družbe; sledé naj v tem oziru vzgledu gdč. A. P., ki je izstopila radi tega iz učit. društva svojega okraja.

Znamenita stoletnica. Dne 14. avgusta 1904 bode ravno 100 let, kar se je cesar Franc II. oklical za cesarja avstrijskega. Šolske oblasti že sedaj opozarjamo na ta zgodovinsko-slaven znamenit dan in želimo, da se ta stoletnica tudi po ljudskih šolah primerno poslavi.

„Na boj na divje Amonite!“ je geslo kranjskih liberalnih učiteljev. Za bojevitim člankom v „Učit. Tovarišu“ so pricapljala skoraj vsa liberalna učiteljska društva začeniši pri kranjskem pa doli do pedagoškega (!) društva v Krškem okraju z izjavami, v katerih izjavljajo, da se strinjajo s pisavo „Učit. Tovariša“, obžalujejo obstrukcijo i. t. d. I, seveda so te izjave prisiljene, ker so naročene. Marsikdo se podpiše samo zaradi ljubega kolegijalnega terorizma. Začelo se je na Primskovem, kamor je prišel inšpicirat zborovanje sam g. Luka Jelenec, in potem se je razposlala okrožnica na učiteljska društva in sedaj „govori“ učiteljstvo po svojih društvih. In sedaj nam je pomagano! Kdor zabavlja, temu se ustreže. Pa da ni komedija prežalostna, skrbe nekatera društva za smeh. Ob znanem dejstvu, da ima dežela že en milijon deficita, zahtevajo društva, naj jim deželni odbor izplača draginski doklado. Gotovo nam bi to prav prišlo vsem brez izjeme. Ali nekaj zahtevati, česar nam dež. odbor dati ne more, je smešno in kaže našo nezrelost. Ako se pa motimo in nam dr. Tavčar izposluje draginjsko doklado, — s cesarsko naredbo se to lahko izvrši! — potem bomo prepričani, da je dr. Tavčar čudodelnik. Spoštovanja do njegovega „delovanja“ sicer ne bomo imeli, ker je za nas nemogoče, a o b č u d o v a l i ga bomo. No, in po vrhu še

obetamo, da v slučaju, da se to zgodi, nikdar več ne bomo trdili, da Tavčar učiteljstvo vodi za „nos“. — Torej, na boj!...

Ali so krščanski socijalci res nasprotniki šole? Nedavno je dr. Lueger govoril ob slovesni otvoritvi novega šolskega poslopja v II. dunajskem okraju in pri tej priliki dokazal s statističnimi podatki, da krščansko-socijalna večina v dunajskem mestnem zboru nikakor ni nasprotnica šoli. Za županovanja dr. Zelinke (1861—1868) se je izdalo 2 milijona kron za šolske stavbe, za dr. Felder (1868—1878) 3,600.000 K, za dr. pl. Nevald-a (1878 do 1882) 8 milijonov kron, za vit. Uhl-a (1882—1889) 8 milijonov K, za dr. Prix-a (1889—1894) 5.880.747 K, za dr. Grübl-a (1894—1895) 1 milijon K, za dr. pl. Friebeis-a (1895—1897) 2 milijona K, za Strobach-a (1896—1897) 1.800.000 K in za dr. Luegerja (1897 do danes) se je izdalo za 58 novih šolskih poslopij 13,045.589 K 02 h; od teh odpade na l. 1903 3,590.596 K 94 h. Skupna vsota za vso prej imenovano dobo znaša 47,300.064 K 96 h. Tem statističnim podatkom je dr. Lueger dodal sledeče besede: Ako kdo, ki te podatke bere, še trdi, da sedanja večina mestnega odbora ni prijazna šoli, tak ne spada drugam kakor v norišnico.

Red iz „nравnosti“. C. kr. okr. šolski nadzornik J. Ratschigler priobčuje v listu „Die kath. Volksschule“ kratko razpravico o tem, kako naj se določa red iz nравnosti. V sledečem podajamo nekatere misli iz omenjenega sestavka.

Nekateri se ozirajo pri klasifikaciji iz nравnosti le na moralno vedenje učencev. Vsak dobi red „popolnoma primerna“, ako le ni kradel, lagal, ako ni bil uporen ali kaj sličnega.

Drugi pa bolj pazijo na to, ali učenec izpolnjuje natančno šolski red ali ne.

Slab red iz nравnosti dobi, kdor prepozno dohaja v šolo, kdor ne izdeluje nalog itd.

Pisatelj omenjenega članka pa pravi, da se je treba ozirati na oboje: na moralno vedenje učencev kakor tudi na njegovo vestnost pri izpolnjevanju šolskih dolžnosti. Poleg tega je pa treba učenca tudi presoditi, kakšno je njegovo občevanje s součenci: ali je do njih prijazen, postrežljiv ali pa nagajiv, neuljuden...

Nikdar naj ne dobé vsi učenci istega razreda iz nравnosti red „popolnoma primerna“. Je pa tudi nemogoče, da bi dobili vsi prvi red, ako se učence res vsestransko presodi. Kjer imajo v kakem razredu vsi učenci jednak red, je znamenje, da se učitelj nič ne ozira na vrline in napake posameznih učencev, kar je gotovo pedagoško nepravilno.

Ko bi se pa v kakem razredu vsi učenci v teku četrtrletja tako pregrešili, da bi nobeden ne zaslužil prvega reda, t. j. „popol. primerna“, treba je po pisateljevem mnenju vsekako dati različne rede, ker nekateri gotovo zaslužijo boljši red kakor drugi. Red „popolnoma primerna“ izpodbujajo prve kakor tudi druge k večji pridnosti, jednaki redi pa uplivajo destruktivno na vse učence.

Nepravilno in krivično je pa, ako dobé učenci slabe rede iz nравnosti zaradi nerodnosti, ki izvirajo iz preslabe discipline učiteljeve.

Najslabši red „neprimerna“ naj se da šele takrat, kadar učenčev pregrešek združuje v sebi vse one pogoje, katere katekizem navaja pri določevanju smrtnega greha, namreč: „Smrtni greh stori, kdor prelomi božjo postavo v kaki važni reči, in sicer takó, da greh jasno spozna in popolnoma privoli vanj.“

Liberalci bi radi povsod zasejali razpor. „Slovenska šolska Matica“ je bila doslej društvo, ki se ni brigalo za stran-

karski razpor; a nekaterim liberalcem ni dalo miru, da ne bi na zadnjem občnem zboru poizkusili tudi v to društvo vtihotapiti strankarstvo. Nadučitelj Perko se je predrznil zahtevati, naj se društvene publikacije ne tiskajo več v „Katoliški tiskarni“, ampak — po njegovi želji — najbrže v Tavčarjevi „Narodni Tiskarni“. Predsednik „Slov. šolske Matice“ ga je dobro zavrnil. Za njegove odločne besede mu bodi vsa čast. — Toda liberalci še ne mirujejo; ne zadošča jim možati odgovor g. Schreinerja, temveč rujejo sedaj še dalje v „Slov. Narodu“. Tam pišejo ti „vneti“ šolniki: „Izjavljamo, da „Slovenska šolska Matica“ za nas več ne eksistira, oziroma da jo smatramo za društvo, ki služi našim sovražnikom. Po tem bomo uravnali tudi svoje postopanje!“ Ali ni tako ravnanje in pisarjenje nevredno mož? Društvo, ki tako uzorno deluje, naj bi postalo žrtev nekaterih hujšakačev? Ne, to ne sme biti! Učitelji in učiteljice in vsi prijatelji šolstva, ki ste dobre volje, oklenite se trdno tega prekoristnega društva in ne dajte se zapeljati takim tovarišem, katerim je strankarski boj tudi v nepolitičnih društvih nad vse!

N.

Naslednik Dr. Willmana na vseučilišču v Pragi je postal dr. Höfler. Predaval bode pedagogiko. Zgodovino modroslovja pa dr. Arleth.

V Jarenini je krajni šolski svet sklenil, da mora biti v 5. razredu jareninske ljudske šole učni jezik nemški. Občinski odbor je vložil proti temu sklepu rekurz.

Moder odgovor. Tu pa tam so šolski nadzorniki, ki vedno tiščé v to, da se morajo šole razširjati. Ker pa ljudstvo ne more zmagovati stroškov, se temu upira in vedno nadleguje učitelja radi tega. Ta pa seveda odkritosrčno pové, da v to sili le g. nadzornik in, kadar se ljudstvo radi tega pritožuje pri okrajnem

šolskem svetu, pa tam zvrnejo vso krivdo na učitelja. Nek nemški pedagoški časnik podaja takim učiteljem sledečo dogodbico za zgled: „Neka občina ni dovolila, da bi se šola razširila. V krajnem šolskem svetu je padla mnoga pikra beseda. Par dni kasneje pride voditelj dotične šole k nadzorniku, ki mu nevoljen pravi: Kako ste mogli vse to poslušati, ne da bi se takemu nasprotovanju uprli!“ Učitelj pa je mirno odgovoril: Jaz sem vse natančno zapisal v zapisnik in si zraven mislil, tu naj pa c. kr. okr. šolski svet poseže vmes, ta stori to veliko lažje kakor pa jaz.“ — To je bil pač moder odgovor. Zakaj bi se g. nadzornik za svoje zasluge sam nekoliko ne potrudil?

Nemškutarska nestrpnost. V Žabnicah so morali imeti letos božičnico v župnišču, ker se v šolskem poslopju ni smelo govoriti, peti in igrati v slovenskem jeziku. Šolski vodja je hotel, naj bi se pelo, igralo in govorilo v blaženi nemščini in učitelj Milonig, rojen Ziljan, je pa rekel, da če se bo slovensko govorilo in pelo, mu pride slabo, ker ne more poslušati slovenskega jezika, dasi je rojen Slovenec.

Babilonske table. Najnovejša izkopavanja v Nippur dokazujejo, da so imeli Babilonci table z naštevanko, ki so bile petkrat tako dolge, kakor so sedanje. Naša naštevanka se navadno končuje z 10×10 ali 12×12 ; toda babilonski učenci so imeli naštevanke do 60×60 . Izkopali so celo ostanke tabel, na katerih je segala naštevanka nad 1300×1300 ; katere so pa najbrže služile le zvezdoznancem. Ako so Babilonci hoteli daljavo in velikost novih zvezd izračunati, tedaj se jim ni bilo treba truditi z množenjem, temveč uporabljali so kar naštevanko, ki je bila začrtana na kamenitih tablah.

Šolski izleti. Kadar se določajo šolski izleti, je treba paziti zlasti na sledeče:

Ako se hoče prirediti izlet v nedeljo ali na praznik, naj se dobro premisli, bodo li učenci mogli biti pri sv. maši ali ne. Ako to ni lahko mogoče, naj se izlet raje opusti ali preloži na kak drug dan. Pazi naj se zlasti tudi na to, je li ni dotični dan zapovedan post. Na to naj se misli zlasti tedaj, ako se namerava izleteti v kak bolj oddaljen kraj, kjer bo treba v gostilni jesti. Dobro naj se tudi presodi, ali ni pot pretežavna. Nekateri učenci so slabotnega zdravja, šibkega telesa; ali bodo mogli tudi ti pot zmagovati? Ako se napravi izlet po železnici, naj se pomisli, ali se ne napravi s tem staršem občutnih in neprijetnih stroškov? — Pa tudi na izletu je treba paziti na učence, da se ne napijô, da ne igrajo za denar in da si ne izmišljujejo kakih drugih nerodnosti.

Idealna ljudska šola. V eni zadnjih številk „Oesterr. Schulzeitung“ je uvodnik z naslovom „Zur Reform des Volksschul-

wesens“. V tem članku beremo med drugim tudi o temeljnem pogoju prihodnje ljudske šole. Člankar piše: „Temeljni pogoj prostemu razvitju ljudske šole je odstranitev klerikalnega vpliva na pouk in na šolo sploh, torej popolna ločitev šole od cerkve. Vsled tega naj se namesto verskega pouka vpelje pouk o morali.“ To so odkrite besede, po katerih se lahko sodi člankarja, list in tiste, ki ta list naročajo.

Zakaj klerikalci sovražijo učitelje? Na to vprašanje je „temeljito“ odgovoril neki nemški učitelj. On piše: „Sovraštvo klerikalcev do učiteljev je isto, ki je Kristusa pribilo na križ.“ Ker je bil vzrok sovraštva do Kristusa nevoščljivost, moramo sklepati, da tudi klerikalci iz same nevoščljivosti sovražijo učitelje. In zakaj bi nam bili neki nevoščljivi? Ali mar zaradi našega ugleda med ljudstvom? Ali zaradi naših sijajnih dohodkov? Ali zakaj vendar?

Vabilo na naročbo.

„Slov. Učitelj“ bode izhajal v novem letu enkrat na mesec in sicer 15. dan vsakega mesca na poldrugi poli (24 strani).

Cena mu bode za celo leto štiri krone, za pol leta dve kroni.

Tistim naročnikom, ki so vplačali naročnino po pet kron, se bode preostala svota vračunila za prihodnje leto.

Svoje naročnike prosimo, da nam ostanejo zvesti in vse somišljenike pozivljamo, da agitirajo za naš list.

Z Bogom naprej!

Uredništvo.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15).

Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.